

PERE IBARRA I RUIZ.
ACTE D'HOMENATGE EN EL CEMENTIRI VELL D'ELX (12-04-2008)

Pere Ibarra, com qualsevol home o dona del seu temps, fou un dels afortunats xiquets que aconseguiren sobreviure a les recurrents epidèmies de còlera que esguitaren els anys 50 del segle XIX. Els pares feren el possible per evitar que la malaltia no entrara al domicili familiar al dolent estiu de 1859...i afortunadament Pere sobrevisqué..i plenà una vida de 76 anys. Temps a venir, als 22 anys, quan començava estudis d'art a l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona, Pere Ibarra no hauria pensat mai que moriria sent el primer gran historiador modern local. Possiblement imaginava, qui ho sap, que arribaria a ser un pintor de renom. En la seua família el seu germà Aurelià també tenia formació artística i aprofitava la seua destresa en el dibuix per als estudis arqueològics que estava portant endavant. Amb aquesta idea i amb la intenció d'ampliar els seus coneixements artístics, el 1883 Pere es va traslladar a París per amarar-se de totes les avantguardes que en aquell moment bullien a la ciutat del Sena. Allí va malviure com va poder. No era l'únic jove que arribava a una ciutat saturada d'art.

Acabada la seua formació artística, Aurelià li va demanar que l'ajudara a fer una Història d'Elx el més rigorosa possible, que ja havia començat amb l'estudi de l'antiguitat a través del seu llibre *Illici. Su situación y antigüedades* (1879). Però necessitava alguna persona capacitada per a llegir i entendre l'abundant documentació històrica que omplia l'Arxiu Municipal des de l'edat mitjana. Pere, que ja estava acostumat a col·laborar amb el seu germà, accedí finalment el 1889 a fer estudis d'Arxiver, Bibliotecari i Antiquari en l'Escuela de Diplomática de Madrid.

L'any següent, de forma inesperada, Aurelià moria als cinquanta-sis anys. Açò li va suposar un colp duríssim. A poc a poc, Aurelià, vint-i-quatre anys major, s'havia convertit en un model a seguir. La fortuna, el destí, la coincidència va canviar per sempre la seua vida. Va acabar els estudis a Madrid i, sense pensar-s'ho, va tornar a Elx, desestimant altres feines i altres indrets, només amb la idea de poder acabar tot sol l'obra que el seu malograt germà no va poder acabar.

A partir d'aquest moment, s'inicia tota una tasca centrada, d'una banda, en l'estudi sistemàtic del passat d'Elx a través de les restes arqueològiques i documentals. Un propòsit no sempre fàcil. Recordem que a començaments de segle un alcalde de la població va vendre gran part de l'arxiu com a paper vell per fer obres menors a l'ajuntament. Pere va haver de gastar temps i diners buscant i comprant els documents que la ignorància, que sempre ha planat sobre aquest poble a l'hora de valorar el que tenim, havia malvenut. D'altra banda, Pere va defensar, a partir de les dades que anava recopilant, els elements propis dels il·licitans: els horts de palmeres, els edificis històrics, la *Festa*, l'aigua, les tradicions, etc. Va publicar a la premsa local una considerable quantitat d'articles en què posava de manifest la informació que havia localitzat sobre diversos temes d'interés ciutadà que se suscitaven a la població per donar una visió el més exacta i documentada possible. Va ser un intent constant perquè els seus conciutadans conegueren la ciutat i es formaren en la pròpia història.

De llibres, en va escriure molts, entre els més destacats una *Historia de Elche* (1895) com a manual per a les escoles; *Estudio acerca de la institución de riego de Elche...* (1913), un estudi sobre el sistema de regadiu il·licità; *De Barrenas a Romero* (1926), una monografia sobre les aigües potables, premi de la Reial Acadèmia de Ciències Morals i Polítiques; *Elche, materiales para su historia* (1926), en què dóna a conèixer la seua col·lecció i dóna notícies d'altres materials sobre Elx coneguts per ell, base per a la realització d'aquella gran Història d'Elx, que lamentablement mai va poder enllestir; *El Tránsito y la Asunción de la Virgen* (1933), on reproduïx la consuetud de la Festa de 1625, ara mateix desapareguda; i d'altres monografies: sobre els convents, sobre els horts de palmeres, etc. A més d'escriure, va fer recopilacions documentals que actualment són reculls importantíssims per a la historiografia, com la premsa històrica que es conserva a la Biblioteca Municipal o el *Tesorillo histórico*, col·lecció amb els fulls volants que es repartien per a informar d'actes festius, pel·lícules, obres de teatre, etc.

Però no sols la seua activitat estava dirigida cap als il·licitans, la seua relació amb intel·lectuals de l'època era molt important, així va ser membre d'importants organismes estatals i internacionals: l'Associació Històrico-Arqueològica de Barcelona, Institut Arqueològic Imperial de Berlín, Reial Acadèmia de la Història o *The Hispanic Society of America*, entre d'altres.

En definitiva, Pere Ibarra, com el seu germà, va voler contribuir a fer de la història un mitjà de consciència cívica necessari per ajudar a transformar el present, fent front a mixtificacions, capaç de donar a la societat una visió de si mateixa ajustada a les seues pròpies realitats canviants. Per això, com diu Joan Castaño, fou un home clau en la construcció de l'Elx contemporani. Per aquest motiu l'*Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó* ha cregut necessari recuperar la memòria d'aquest il·licità en la commemoració del 150 aniversari del seu naixement i homenatjar-lo com es mereix. Elx no ha sabut reconèixer la tasca ingent de Pere Ibarra i esperem que a partir d'ara la seua vida i la seua obra siguen de nou valorades i estimades. Que el seu exemple, com el de tants altres, ens ajude a millorar constantment l'interès per les arrels, que si no s'enfilen i creixen no són capaces de donar fruits tan grans.

Elx, 12 d'abril de 2008

INSTITUT D'ESTUDIS COMARCALS DEL BAIX VINALOPÓ